Regeringskansliet, Klimat-och näringslivsdepartementet

# Yttrande över remiss: Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32),

Er beteckning: KN2026/01343

## Sammanfattning

- Länsstyrelsen delar utredningens problembild och behov av åtgärder för att stärka kommuners möjligheter att möjliggöra etableringar. Dock efterfrågas vissa förtydliganden kring bland annat definitioner, begrepp och roller i de förslag som utredningen lägger fram.

- Staten behöver inte bara skapa bättre förutsättningar för kommuner att ta emot stora etableringar, utan också tydliggöra hur nationella och regionala intressen ska vägas samman vid prioritering och lokalisering. Detta är särskilt viktigt för elintensiva etableringar, där begränsad eleffekt kan innebära målkonflikter med andra samhällsbehov.

- Samordningsfunktionen bör bygga vidare på befintliga strukturer och regionala utvecklingsuppdrag samt tydliggöra ansvarsfördelningen mellan Business Sweden, Tillväxtverket, länsstyrelserna och regionerna, för att undvika parallella strukturer och ta tillvara befintlig kompetens och regional förankring.

- Länsstyrelsen är positiv till förslagen om riktade ekonomiska incitament, men bedömer att de är begränsade i förhållande till kommunernas samlade kostnader och ekonomiska risker vid stora etableringar. För att stöden ska få avsedd effekt krävs långsiktighet och förutsägbarhet samt tydliga kriterier för vilka kommuner som omfattas. Bedömningen av vad som utgör en stor

etablering bör utgå från etableringens omfattning i relation till kommunens storlek och kapacitet.

- Begreppet ”etablerings- och omställningskommuner” bör vidgas och även inkludera andra verksamhetsetableringar eller expansioner än de som sker i företagsform, dvs även offentliga investeringar såsom försvarsetableringar.

- Angränsande kommuner men belägna i olika FA-regioner, bör vara möjliga att ge stöd och bidrag.

**Statens stöd och rådgivning**

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att inrätta en statlig rådgivningsfunktion för kommuner som vill attrahera och ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner som är viktiga för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning.

Länsstyrelsen anser att den föreslagna samordningsfunktionen bör utformas med utgångspunkt i befintliga strukturer och aktörers uppdrag, för att undvika parallella processer och otydlig ansvarsfördelning. Business Swedens kompetens inom investeringsfrämjande är ett viktigt komplement, men statlig samordning kan inte ersättas av en allmänt hållen rådgivning. Vi vill stryka under statens ansvar för samordning och koordinering av myndigheter. Därför bör Business Swedens arbete samordnas med Tillväxtverkets, länsstyrelsernas och regionernas befintliga uppdrag och regionala förankring. Detta är aktörer med breda utvecklingsuppdrag, etablerade nätverk och kunskap om såväl näringslivets förutsättningar som frågor om bland annat infrastruktur, bostadsförsörjning, miljö, kompetensförsörjning och regional utveckling.

Länsstyrelsernas samordnande roll av statliga myndigheter i varje region samt länsstyrelsernas viktiga länk till kommunerna är avgörande för etableringar och tillväxt i länen. I syfte att förstärka detta skulle Länsstyrelserna återkommande kunna beskriva och, ur ett sektorsövergripande perspektiv, analysera utmaningar och förutsättningar för utveckling i respektive län och rapportera till regeringen eller annan relevant mottagare som till exempel Tillväxtverket.

En ändamålsenlig samordning bör därför ta tillvara dessa befintliga resurser och kompetenser samt tydliggöra respektive aktörs roll och ansvar. Detta är särskilt viktigt för att även omfatta företag med

olika förutsättningar och utvecklingsbehov, inklusive inhemska företag och företag som vill expandera, och inte enbart internationella investerings- och etableringsärenden.

Rådgivningsfunktionen bör beakta *Lagen om granskning av utländska direktinvesteringar* (2023:560), där länsstyrelserna redan har kunskap om skyddsvärda verksamheter och beredskapsfrågor samt upparbetade nätverk med de aktörer som är involverade i granskningarna.

Mot bakgrund av Accelerationskontorets uppdrag att identifiera och omhänderta investerings- och etableringshinder vill Länsstyrelsen framhålla behovet av ett nationellt perspektiv i vissa etableringsfrågor. Detta gäller särskilt mycket elintensiva etableringar, där den lokala nyttan behöver vägas mot nationella och regionala behov samt konkurrensen om begränsad eleffekt. Exempelvis kan olika typer av etableringar ge olika bidrag till sysselsättning, regional utveckling och andra samhällsmål, samtidigt som de tar olika stora resurser i anspråk.

Frågan om vilka typer av etableringar som bör lokaliseras var i landet, utifrån ett samlat samhällsperspektiv och med hänsyn till bland annat elförsörjning, sysselsättning, regional utveckling och beredskap, är därför strategisk. Det behövs således inte enbart åtgärder som underlättar för kommuner att ta emot stora etableringar, utan även tydlighet kring hur nationella prioriteringar och avvägningar ska göras.

I förslag till förordning om statsbidrag till kommuner för åtgärder vid företagsetableringar och företagsexpansioner skrivs att bidrag ska ges till kommuner för åtgärder i samband med ”stora företagsetableringar eller företagsexpansioner *som är viktiga för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning*”. Länsstyrelsen efterfrågar ett resonemang kring hur bedömningen kring detta sker och av vem, samt om den statliga samordningen bör ha ett bredare uppdrag än att undanröja etableringshinder och även omfatta en strategisk bedömning av etableringarnas samlade konsekvenser och lokalisering.

## Ekonomisk riskavlastning

Utredningens förslag om riktade ekonomiska incitament bedöms som positiva, samtidigt så är de var för sig marginella och inte tillräckliga för det som verkligen är kostsamt i samband med en etablering. De bedöms inte heller påverka den grundläggande

problematiken med att kommunerna enbart får 10 procent av skatteinkomsterna vid en etablering samtidigt som de bär det ekonomiska ansvaret och risken.

Länsstyrelsen ser en generell risk med att långsiktigheten och förutsägbarheten för kommunerna kan komma att brista om de allokerade summorna pengar till respektive åtgärd inte är tillräckliga eller om definitionerna för vilka kommuner som omfattas är otydliga.

För att öka kommunernas benägenhet att kunna säga ja, måste det finnas en förutsägbarhet om att kommunerna verkligen kan få stöd i de identifierade situationerna och inte riskera att bli nekade en insats för att pengapotten är slut eller definitionen av vilka som omfattas är otydlig.

Själva definitionen för vilka kommuner som omfattas blir viktig och vår åsikt är att definitionen för en ”stor” etablering/ expansion inte kan vara en specifik investeringssumma och antal anställda, utan behöver förhålla sig till kommunens storlek, kapacitet och behov. Det som är en medelstor etablering för en stor kommun kan vara ett väldigt stort åtagande för en liten kommun, samtidigt som båda kan vara strategiska för Sverige som nation.

## Bostadsbyggande

Antagandet om att det enbart är den kommun eller FA-region där den faktiska verksamhetsetableringen eller verksamhetsexpansionen sker som kan svara på utmaningen att lösa bostadsfrågan är felaktig. Att agera utifrån att enbart kommuner inom samma FA-region kan bli föremål för föreslagna stöd och bidrag utesluter att angränsande kommuner i exempelvis Västernorrland kan få stöd för att bistå varandra med att lösa uppkomna bostadsutmaningar.

Flera kommuner i Västernorrlands län är enligt Tillväxtverket egna FA-regioner. Ändå sker pendlingar mellan kommunerna, speciellt i gränsregionerna efter E4:an med tillgänglig till kollektivtrafik. Utifrån föreslagna åtgärder kan exempelvis inte bostadsprojekt i Örnsköldsviks kommun (egen FA-region) bli föremål för föreslagna stöd och bidrag för att hjälpa till att lösa den bostadsutmaning som uppstår i Kramfors kommun (egen FA-region) när SAAB expanderar i Docksta (tätort i Kramfors kommun, 379 invånare*).

Pendlingsavstånd från Bjästa (tätort i Örnsköldsviks kommun, 1 805

invånare*) är ca 21 km medan avståndet till Kramfors stad är ca 51 km. Att lösa bostadsförsörjningen genom samverkan över kommungränsen är också något som lagstiftaren förutsätter genom § 7 lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Att möjliggöra föreslagna åtgärder i angränsande kommuner stimulerar även önskvärd utveckling av en lokal arbetsmarknad i Höga Kusten och önskvärd förstoring av lokala arbetsmarknadsregioner i Västernorrland**.

En länsstyrelse borde därför kunna få bedöma att en kommun som angränsar till en FA-region med påbörjade eller planerade verksamhetsetableringar eller verksamhetsexpansioner ska kunna vara en omställningskommun och omfattas av föreslagna åtgärder.

* SCB, Statistiska tätorter 2023
** Region Västernorrland, PM Pendling – Västernorrland 2025-08-15 https://analysportalnorr.se/wp-content/uploads/2025/08/Pendling_2025.html#2_Storregionla_bilder

## Transportinfrastruktur

Länsstyrelsen ser positivt på att det i den nationella planen för transportinfrastruktur ska föreslås en tillväxtpott för infrastruktursatsningar i kommuner som kan underlätta mottagandet av stora företagsetableringar eller företags-expansioner som är viktiga för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning. Däremot ställer sig länsstyrelsen tveksam till att 100 miljoner kr per år är tillräckligt mycket pengar. Se resonemang i tidigare stycke ”Ekonomisk riskavlastning”.

## Kompetensförsörjning

Utredningen lyfter frågor och presenterar förslag kopplade till statens stöd och rådgivning liksom kompetensförsörjning. Länsstyrelsen saknar emellertid resonemang kring kommunernas förutsättningar att hantera etableringars påverkan på kompetensförsörjning inom välfärdssektorn och utredningens överväganden om, och i så fall hur, staten skulle kunna underlätta för kommuner i dessa delar.

Därutöver hade Länsstyrelsen velat se utredningens resonemang och överväganden kopplade till kommunernas förutsättningar att hantera påverkan på olika gruppers livsvillkor. Ett bidrag i

sammanhanget är den kunskapsöversikt[1] från 2026, framtagen på uppdrag av länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län, där den pågående samhällsomvandlingen i de fyra länen analyseras utifrån ett genusperspektiv.

Länsstyrelsen menar att den permanenta statliga funktionen för att förbättra statens stöd och rådgivning till kommuner som föreslås, skulle kunna omfatta frågor kopplade till dessa områden.

## Allmänna synpunkter

**Behov av stärkt nationell samordning och systemledning**

Länsstyrelsen vill framhålla behovet av en stärkt nationell samordning och systemledning för att säkerställa att stora företagsetableringar bedöms och hanteras utifrån ett samlat samhällsperspektiv. I likhet med de behov som uppmärksammas i SVESAM-utredningen ser vi utmaningar kopplade till sektorsövergripande styrning och samordning mellan departement, myndigheter och politikområden. Enskilda myndigheters uppdrag och styrning riskerar att försvåra ett strategiskt agerande när etableringar berör flera samhällsområden och kräver avvägningar mellan olika nationella och regionala intressen.

Länsstyrelsen anser därför att det behövs tydligare nationell styrning, ansvarsfördelning och former för samordning kring stora etableringar. Detta gäller inte minst frågor om energiförsörjning och tillgång till eleffekt, där etableringarnas samlade behov kan få betydande konsekvenser för elsystemet och konkurrensen mellan olika samhällsintressen. Statens insatser bör således inte enbart inriktas på att undanröja hinder för enskilda etableringar, utan även på att säkerställa strategiska prioriteringar och maximera den långsiktiga samhällsnyttan.

**Vidgade begrepp ”etablerings- och omställningskommuner” och verksamhetsetableringar**

I kapitel 5.1 ”Övergripande bedömningar” resonerar utredningen

[1] Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet. *Jämställd samhällsomvandling? Genusperspektiv på hållbart arbetsliv i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland*. Länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län, 2026. https://www.lansstyrelsen.se/vasterbotten/om-oss/vara-tjanster/publikationer/2026/jamstalld-samhallsomvandling-genusperspektiv-pa-hallbart-arbetsliv-i-norrbotten-vasterbotten-vasternorrland-och-jamtland.html

kring kommunernas utmaningar vid företagsetableringar och företagsexpansioner samt statliga insatser och utgångspunkter för val av åtgärder. Diskussionen missar dock två viktiga utgångspunkter som innebär att de föreslagna förordningarna behöver justeras något:

- Större etableringar och expansioner sker inte bara i företag
- Angränsande kommuner, i olika FA-regioner, bör vara möjliga att ge stöd och bidrag

Att enbart resonera kring företag och bolag i fråga om etablerings- och omställningskommuner riskerar att exkludera en viktig del i utvecklingen av Sverige. Samma utmaning i mottagande kommun skulle exempelvis ske om staten vill utlokalisera en myndighet till en stad eller FA-region utanför våra storstadsregioner. Stöd och bidrag till kommuner för att möta etableringar och expansioner bör därför inte enbart vara möjligt när det gäller företagsetableringar och företagsexpansioner utan även vara möjliga när andra verksamhetsformer expanderar sin verksamhet.

Länsstyrelsen föreslår därför att begreppet ”företagsetableringar” och ”företagsexpansioner” antingen ersätts med, eller kompletteras av, en bredare formulering som också omfattar andra etableringar och expansioner med betydande konsekvenser för kommunerna. Det skulle öka träffsäkerheten i föreslagna stöd och bidrag.

Genom att vidga begreppet ”företagsetablering” harmoniserar utredningens förslag till åtgärder bättre med de resonemang som utredningen för under punkten 5.1.3 Utgångspunkter för val av åtgärder – Tänkbara åtgärder kan grupperas: ”*Och för den delen även om en kommuns befolkning växer av andra skäl, till exempel genom nya eller ökade statliga etableringar på grund av försvarets eller kriminalvårdens utbyggnad.*”

Samtliga förslag till förordningar behöver följaktligen ändras i enlighet med en vidare begreppstolkning av företagsetableringar och företagsexpansioner samt etablerings- och omställningskommuner.

## De som medverkat i beslutet

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Carin Jämtin med Maria Sjöström, utvecklingsstrateg som föredragande.

Övriga som medverkat i beslutet
Moa Sving Gustafsson, Energi-och klimatstrateg
Ulrika Bylund, Planhandläggare
Johan Åkesson, Handläggare bostadsförsörjning
Linnéa Lagergren, Utvecklare integration
Karin Frejarö, enhetschef

## Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post vasternorrland@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Västernorrland, 871 86 Härnösand, eller ring vår växel 0611-34 90 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/vasternorrland.

Du kan läsa om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter på Länsstyrelsens webbplats:
www.lansstyrelsen.se/vasternorrland/personuppgifter